

Ημερίδα, Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου 2015
«Ευτέρπη: Ένα ψηφιακό μουσικό ανθολόγιο για το τραγούδι στο σχολείο»

**«ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ:
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΕΥΤΕΡΠΗ»**

Δρ. Νίκος Θεοδωρίδης, Μέλος ΕΕΠ, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής
και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- ✖ Η εκτέλεση, η ακρόαση και η σύνθεση/ δημιουργία μουσικής, με έμφαση στην ανάπτυξη της κριτική σκέψης/ αξιολόγησης, ως βασικοί άξονες περιεχομένου των σύγχρονων Α.Π. μουσικής εκπαίδευσης (ΔΕΠΠΣ, 2001)
- ✖ Η διδασκαλία της μουσικής μέσα από πραγματική μουσική πράξη: φιλοσοφία της «αισθητικής εκπαίδευσης» του Bennett Reimer κ.α. και της Πραξιακής μουσικής εκπαίδευσης του David Elliot (2007:89)

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

- ✖ «Μουσικό σύνολο είναι μια ομάδα ατόμων που επικοινωνούν με το μουσικό λόγο κι έχουν σκοπό τη μουσική εκτέλεση και δημιουργία» (Χαρατσή, 2012).
- ✖ Κορυφαία θέση στα μουσικά σύνολα κατέχουν η συμφωνική **Ορχήστρα**, τα **Παραδοσιακά** σύνολα, η **Χορωδία** και η **Μπάντα** (φιλαρμονική). Υπάρχουν όμως και μικρότερα σύνολα (ορχήστρα **κρουστών**, **ρεμπέτικη**, **δωματίου**, **ροκ συγκρότημα/ group κ.α.**)

Οι μαθητικές ορχήστρες

στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

- ✖ Λειτουργούν είτε ως μέρος, είτε ως στόχος του ημερήσιου μαθήματος ή παράλληλα με αυτό.
- ✖ Οργανώνονται συνήθως με τη χρήση των οργάνων της τάξης, τύπου Ορφ, εμπλουτισμένων με παραδοσιακά και σύγχρονα όργανα.

Μουσική εκτέλεση στο σχολείο

Περιλαμβάνει το παίξιμο των μουσικών οργάνων καθώς και το τραγούδι και την κίνηση

Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ οι μαθητές σε ότι αφορά τον άξονα της εκτέλεσης, κατά το 1ο επίπεδο, θα πρέπει να:

- ✖ «Εκτελούν απλά ρυθμικά και μελωδικά σχήματα με το αυτί και από σύμβολα.
- ✖ Τραγουδούν ομαδικά διάφορα τραγούδια.
- ✖ Παίζουν μια ποικιλία απλών οργάνων, δείχνοντας ότι ελέγχουν σε κάποιο βαθμό τους παραγόμενους ήχους.
- ✖ Παρουσιάζουν αποτελεσματικά τις εκτελέσεις τους σε ποικίλο ακροατήριο» (ΔΕΠΠΣ, 2001:337).

Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Εξηγείται από:

- ✖ τη μεγάλη ποικιλία ηχοχρωμάτων που παράγουν+συναισθήματα
- ✖ τις ευκαιρίες για συνοδείες τραγουδιών/κειμένων ή εικόνων
- ✖ τον πειραματισμό και την ανακάλυψη των στοιχείων της μουσικής
- ✖ τη μουσική δημιουργία και τον αυτοσχεδιασμό
- ✖ την αμεσότητα της επαφής με το «παιχνίδι/παίξιμο » της μουσικής
- ✖ την παιγνιώδη μορφή των παράλληλων δραστηριοτήτων εκτέλεσης
- ✖ τις ευεργετικές κοινωνικο-συναισθηματικές πλευρές της ομαδικής και δημιουργικής εργασίας και της αλληλεπίδρασης
- ✖ Και εν γένει, η γοητεία των κρουστών ενδυναμώνεται από την επιλογή κατάλληλων διδακτικών στρατηγικών από τον εκπαιδευτικό.

ΑΠΛΕΣ ΕΝΟΡΧΗΣΤΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ

Βασικά είδη συνοδείας τραγουδιού/κομματιού:

- ✖ Μελωδική/αρμονική συνοδεία
- ✖ Ρυθμική συνοδεία
- ✖ Περιγραφική συνοδεία των στίχων
- ✖ Ρυθμική συνοδεία κατά την μουσική ακρόαση

A) είδη μελωδικής/αρμονικής συνοδείας :

- ✗ οστινάτο (ostinato), (ισχύει και για τη Ρυθμική)
- ✗ ντεσκάντ (descant)
- ✗ ισοκράτημα/ πεντάλ/pedal
- ✗ μπορντούν /5^{ες} (bordun)
- ✗ σύμφωνα αρμονικά διαστήματα με 3^{ες} ή 4^{ες}
- ✗ τρίφωνες συγχορδίες
- ✗ απλοποιημένου «μπάσο»

β) Προτάσεις για Ρυθμική συνοδεία τραγουδιών:

- ✗ η αναλογία ρυθμικών κρουστών προς τις φωνές να είναι συνήθως 2:10 (και άλλα τόσα τα μελωδικά όργανα, σύνολο κατά Μ.Ο. 30-35%)
- ✗ τα κρουστά όργανα να μην ακούγονται σε όλο το τραγούδι, λ.χ. μόνο στην είσοδο ή με εναλλαγή ορισμένων κρουστών στο ρεφρέν ή στις επαναλήψεις.
- ✗ να χρησιμοποιούνται ανά κατηγορία, με μορφή σόλο-τούτι ή ερώτηση-απάντηση
- ✗ να μην παίζουν ταυτόχρονα αλλά να διαφοροποιούνται στα ισχυρά και ασθενή μέρη του μέτρου και στα διάφορα μοτίβα
- ✗ να χρησιμοποιούνται για μια μικρή εισαγωγή, μια γέφυρα ή για το φινάλε του τραγουδιού
- ✗ να παίζουν σε χαμηλότερη ένταση σε προκαθορισμένα μέρη του τραγουδιού.

Ενδεικτικά παραδείγματα ρ. συνοδείας τραγουδιών:

- ✖ Τα μεταλλικά κρουστά όργανα παίζουν στο ισχυρό μέρος του μέτρου.
- ✖ Τα ξύλινα κρουστά όργανα παίζουν στον παλμό.
- ✖ Οι μαράκες ειδικότερα παίζουν στους ασθενείς χρόνους.
- ✖ Τα μεμβρανόφωνα παίζουν ρυθμικά μοτίβα (τετάρτων, ογδόων και ήμισυ) ή ρυθμικά σχήματα δανεισμένα από το τραγούδι, ως οστινάτι.

γ) Η περιγραφική συνοδεία του τραγουδιού

Προσφέρεται όταν οι στίχοι ή το νόημα του τραγουδιού λειτουργούν ως αφορμή για ηχοϊστορία ή απλά για μεμονωμένα **ηχητικά σχόλια**

(λ.χ. με γκλισσάντι, κοφτούς ήχους κ.ά. ήχους που περιγράφουν το θρόισμα φύλλων, τη θάλασσα κλπ).

δ) Η ρυθμική συνοδεία κατά την μουσική ακρόαση:

- ✗ Πρόκειται για μια μορφή συνοδείας όπου τα κρουστά συνοδεύουν, ελεύθερα ή με οδηγό/παρτιτούρα, την ακρόαση ενός μουσικού έργου (λ.χ. τον Ρώσικο χορό από τον Καρυοθραύστη του Τσαϊκόφσκι).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ

- ✘ Επιλογή και εναλλαγή κατάλληλων κατά περίπτωση στρατηγικών διδασκαλίας, όπως η κατευθυνόμενη ή ελεύθερη διερεύνηση, η ομαδοσυνεργατική, η άμεση διδασκαλία, η μονολογικο-διαλεκτική διδασκαλία καθώς και τεχνικές ενθάρρυνσης και εμπύχωσης (Περακάκη, 2008:33 κ.ε.· Ματσαγγούρας, 2000 · Χαραλάμπους & Γεώργας, 1995· Κοκκίδου, 2014).
- ✘ Χρήση ειδικότερων τεχνικών διδασκαλίας της μουσικής λ.χ. ηχώ, χειρονομική, γραφική αναπαράσταση, αντιστοίχιση φθόγγων-χρωμάτων κλπ.
- ✘ Εμπλουτισμός των γνωστών στρατηγικών της τυπικής μάθησης με στρατηγικές της **άτυπης μάθησης**, όπως λ.χ. η μάθηση με το αυτί και η ενδυνάμωση της αίσθησης της μελωδική και ρυθμικής αντίληψης, με φροντίδα για ευχαρίστηση, τόνωση αυτοπεποίθησης, αυτονομίας, συνεργατικότητας και η δημιουργικότητας των παιδιών (Green, 2014: 15, 75) και 107).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ Μ/ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΝΟΡΧΗΣΤΡΩΣΗΣ

- ✖ Να αναδεικνύουν τη **φόρμα/μορφή** του τραγουδιού, με την αλλαγή των οργάνων ή συνοδευών σε κάθε σημαντική αλλαγή της δομής του τραγουδιού/κομματιού.
- ✖ Να χρωματίζουν την **έκφραση** του τραγουδιού με εναλλαγές στη δυναμική, στο τέμπο, στον τρόπο εκτέλεσης (στακάτο-λεγκάτο), ακολουθώντας προσυμφωνημένες οδηγίες ή τις υποδείξεις του δασκάλου ή του παιδιού-μαέστρου.
- ✖ Να εμπλουτίζονται με **διαφορετικές μορφές εκτέλεσης** (σόλο –τούτι, κανόνας, ροντό).
- ✖ Να αξιολογούνται μέσα από **ηχογράφηση ή βιντεοσκόπηση**.
- ✖ Να προηγείται η **γνωριμία και η εξερεύνηση ήχων και να ακολουθεί η βελτίωση τεχνικών** (οργάνων, αυτοσχέδιων, αντικειμένων, σώματος και φωνής).
- ✖ Να ακολουθούνται από **μεταγνωστικές διαδικασίες**, ειδικότερα σε παιδιά των μεγάλων τάξεων του δημοτικού, όπως η ανάθεση εύρεσης ρυθμικής ενορχήστρωσης με διαδικασίες ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΓΙΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΕΥΤΕΡΠΗ

Παρτιτούρες από τις κατηγορίες τραγουδιών:

- ✕ για μονόφωνες έως τετράφωνες χορωδίες.
- ✕ με σημειωμένες τις συγχορδίες.
- ✕ με απλές ενορχηστρώσεις
για μελωδικά και ρυθμικά κρουστά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ & ΣΥΝΟΛΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

elefadaki.MP4

Synefoula.MP4

7-8 twraolata paidakia.mp4

milo-metallophono krf14.mp4

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ “ΕΝΤΕΚΑ”

1 entekaMP_midi.mid

Το έντεκα mus

Το Έντεκα (Τι ήθελα και σ' αγαπούσα)

Δ. Μακεδονίας, Αντικριστός
Ενορχήστρωση: Νίκος Θεοδωρίδης

Music score for the first system of "Το Έντεκα". The score is written for Voice, Tubelek, Daouli, Claves, and Vibraphone. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 3/8. The melody is in the voice part, with lyrics in Greek. The accompaniment features the Tubelek, Daouli, Claves, and Vibraphone.

Voice: Τι 'θε-λα και σ'α - γα-πού-σα και δεν κά - θο - μαν κα - λά

Tubelek: + tambourine

Daouli

Claves

Vibraphone

Music score for the second system of "Το Έντεκα". The score is written for Voice, Tblk., Dl., Clv., and Vib. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 3/8. The melody is in the voice part, with lyrics in Greek. The accompaniment features the Tblk., Dl., Clv., and Vib.

Voice: πή-ρα ζά - λη στο κε - φά - λι δυο μα-χαί - ρια στην καρ-διά

Tblk.: + maracas

Dl.

Clv.

Vib.

Hellenic rhythms -Brazil14 collage.mp4

2

To endeka

9 F C G C F C G C

Πό-δι πό-δι πά-νω οπ και το μα-ντή-λι μου κου-νά-ω πό-δι πό-δι πά-νω οπ και και σας χαι-ρε-τώ

Tblk.

Dl.

Clv.

9 Vib.

ANTIKRISTOS “ENTEKA”

enteka mix nik.wav

1. Step, step, step, stop

Wave your handkerchief

Step, step, step, stop

I am greeting you

2. In couples go stop ...

3. Left to right go, stop ...

4. Turn around, go stop ...

Porto-Alegre-ISME-Conference

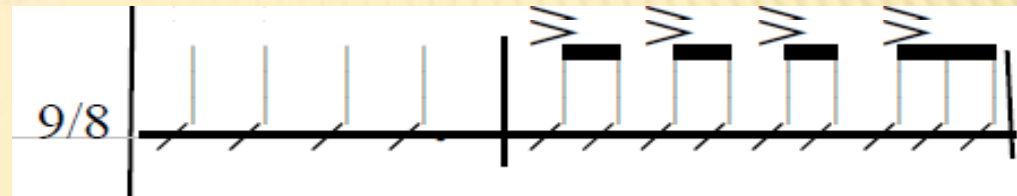
Um, dois, três, Pare e

Passo-a-passo, passo Pare

Balance o seu lenço

Passo-a-passo, passo Pare

e cumprimentar

1. Πόδι, πόδι, πόδι στο-οπ και
Το μαντήλι μου κουνάω
Πόδι, πόδι, πόδι στο-οπ και
Και σας χαιρετώ (2)

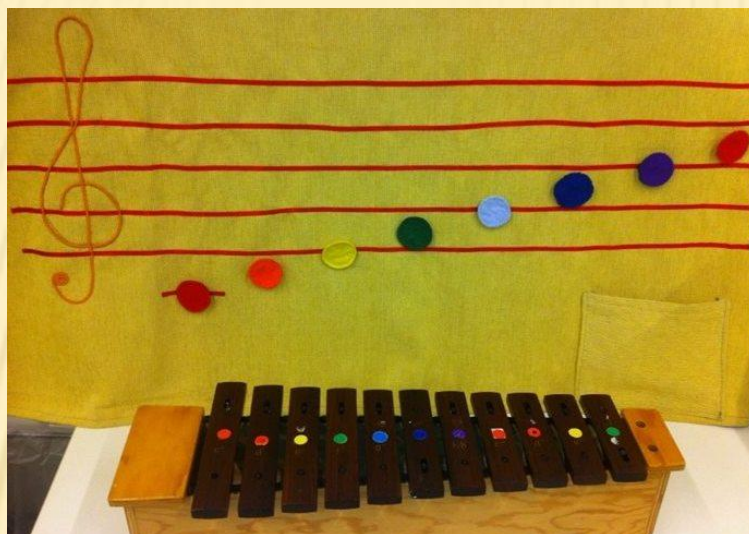
2 .Σε ζευγάρια πάμε στοπ/χοπ...

3. Πέρα-δώθε, πάμε στοπ ...

4. Γύρω-γύρω, πάμε στοπ ...

Σας Ευχαριστώ

Νίκος Θεοδωρίδης

12 ΜΗΛΟ.mp3

αναρχήστρωση Ν Θεοδοσιάδης

ΜΗΛΟ ΜΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟ

7/8-καλαματιανός, κλίμακα Ντο, σόλο-τούπι...

δημοτικό

A

φωνή

C F G C

Μή λο μου κόκ κι νο ροί δο βαμ μέ ε νο

Ξ/ΜΕΤΑ

Ευλικ-ριν

τούμπ

*Στην 1η volta μόνο στο ισχυρό

B

G Dm C F C

για τί ι με ε μά ρα νες το πί ι κρα α μέ ε νο

Γ

C F C 1. F G 2. C

λα λα λα

2. Πηγαίνω κι έρχομαι, μα δε σε βρίσκω(2)
βρίσκω την πόρτα σου μανταλωμένη
τα παραθύρια σου φεγγαβολούνε

3. Ριπώ την πόρτα σου, που πάζει κυρά σου(2)
Κυρά μ' δεν εν' εδώ πάζει στη βρύση
πάζει να πιεί νερό και να γιαμίσει

Kalamatianos “Milo mou kokkino”

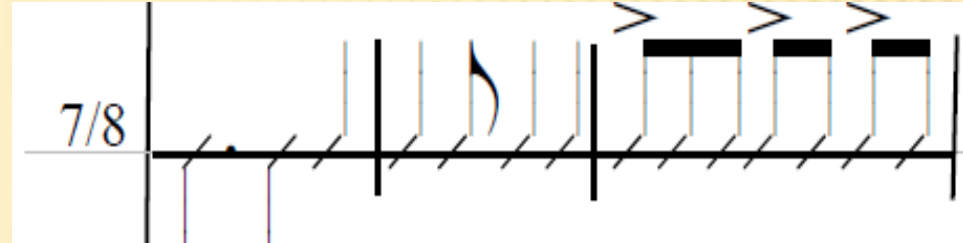
milo mix nik.wav

Intro:

1. Clap your hands, clap them
2. Stomp your feet, stomp them
3. Wave your handkerchief and
4. Turn around.

Couplet:

Walk, walk, walk, walk ahead
Walk, walk, walk walk and stop (2)

7/8: 3+2+2

Χτύπα τα χέρια, χτύπα
Βρόντα το πόδι, βρόντα
Κούνα Μαντήλι κούνα
Κάνε στροφή

Bata as palmas, bata
Bata o pé, bata
Sacuda o lenço, lenço,
Dá uma volta (2)

Frente, frente, frente, frente, à frente,
Frente, frente, frente, / frente, e parar

19. KOIMWMENH.mp3

Kimom EEME.mid

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΩΡΑΙΑΣ ΚΟΙΜΩΜΕΝΗΣ

Για ορχήστρα, χορωδία και κίνηση!
τρίφωνο άρπιαμα ρε, Σι ύφεση, παύση, κορώνα, επανάληψη, βόλτα, 3/4

στίχοι-μουσική Νίκου Θεοδωρί

A

φωνή/μτλ

1. Σου χα ρί σα νε μ' ευ χές, γέ λιο γλύ κα ο μορ φιά,
Οι νε ράι δεσ οι νο νές, χά ρη να 'χεις μου σι κι ά. Να

ΜΤΛ

ντέφι/τρ
τύμπ

B

1. ζεις, να ζεις, να ζεις ο νει ρι κά Να
ζεις, να ζεις, να ζεις βα σι λι κά. Να ζεις.

2. ζεις, να ζεις, να ζεις ο νει ρι κά Να
ζεις, να ζεις, να ζεις βα σι λι κά. Να ζεις.

2. Κι αν το ταίρι πηγα
φταίει η κακιά στιγμή.
Εκατό χρόνια μετά
να γικός τη μοναξιά.
Να ζεις,.....με υπομονή
Να ζεις,..... με προσμονή
Να ζεις!

3. Ξύπνησε σαν Άνοιξη
ωραία κοιμωμένη μου.
Απ' τον ύπνο στη ζωή,
ακριβό το ταίρι σου.
Να ζεις,.....ονειρικά
Να ζεις,.....βασιλικά.
Να ζεις!